

TÜRK DÜNYASI FOLKLORUNDA YENİ YÖNTEM ARAYIŞLARI*

Doç. Dr. M. Öcal OĞUZ

Dünyada ilk kez "folklor" teriminin William John Thoms tarafından Londra'da yayınlanan Atheneum dergisinde 1846 yılında teklif edilmesinin üzerinden bugün tam 150 yıl geçmiştir. Folklor'un bir bilim olarak doğuşunun 150. yılında, Türk dünyasının folklor çalışmalarında yeni yöntem arayışları konusunda söz söylemekten son derece bahtiyar olduğumu ifade etmeliyim.

Dünyada, folklor türüleri her ne kadar farklı bilimler, zihniyetler ve amaçlar veya adlar altında uzunca bir zaman diliminde derlenmiş, araştırılmış ise de, bu türüleri bir bilim anlayışı ve yöntemle bakılmasının tarihi XIX. yüzyıldan daha gerilere götürülemez. Dünya tarihine milletleşme, sanayileşme ve üzerinde güneş batmayan imparatorlukları tasfiye çağı olarak damgasını vuran bu yüzyılda folklor, millî kimlikleri oluşturan, geliştiren ve koruyan bir öze dönüş hareketi niteliği kazanmıştır. Grimm Kardeşler Alman masal ve türkülerini bu ruhla toplamış, Ellias Lönnrot, Kalevala Destanı'nı bu ruhla yazıya geçirmiştir. Türkiye'de Ziya Gökalp, Fuad Köprülü ve Rıza Tevfik "folklor" ile ilgili ilk yazılarını bu ruhla kaleme almışlardır. Derleme, yayma ve yaşatma fikirlerinin benimsendiği bu romantik dönem çalışmaları büyük ölçüde malzemesi söze dayanan halk edebiyatı mahsullerinden meydana geliyordu. Genel olarak "metin tesbiti" safhası diyebileceğimiz bu safhada yapılan incelemeler ise metodunu daha ziyade "edebiyat tarihi" ve "dilbilim"den almaktaydı. Folklor ça-

lışmaları bu istikamette yürürken çeşitli milletlerden derlenen türünlerin aralarındaki şaşırtıcı benzerlikler önceleri benzerlikleri yaşatan toplulukların ak-raba oldukları şeklinde yorumlandı. Ancak ilerleyen çalışmalar, geçmişte birbirleriyle herhangi bir bağlantıları olmayan topluluklar arasında da benzerliklerin bulunduğunu ortaya çıkarınca, folklor araştırmalarında yeni yöntem arayışları gündeme geldi.

Türkiye'de "Tarihî- Coğrafi Fin Metodu" olarak uygulanan "Karşılaştırılmalı Teori" bu arayışların sonunda yüz-yılımızın ilk çeyreğinde ortaya çıktı. Babaoğlu KROHN'ların geliştirdiği bu yöntem, bir halk metninin bütün varyantlarını tarihi ve coğrafi derinlik ve genişlik içinde takip ederek ilk metne yani "Ur-form"a ulaşma hedefine yönelik bir "tek-konu" çalışması olarak doğdu ve süratle yayılarak dünyada bir çok ülke ve bilim adamı tarafından uzun yıllar denendi. Günümüzde de çeşitli revizyonlarla etkinliği devam etmektedir.

Karşılaştırmalı Folklor Teorisi, tek konudan hareketle ilk metne ulaşmayı hedefleyen metin ağırlıklı çalışmalara öncelik verirken, kültür antropologları, folklorcuların kendi inceleme alanlarında gördüğü batıl inanç, büyü ve benzeri uygulamaları folklor olarak kabul etmeyerek folklorun alanını sınırlamaya çalışmışlar, etnografya verileri olarak mit, masal, atasözü, bilmece vb. "sözlü sanat" türünlerini folklorun inceleme alanında görmüşlerdir. Antropolojik Teori'nin önemli yaklaşımlarından biri de

Fin Metodu'nun "metin" ağırlıklı çalışmasını tenkittir. Bu görüşe göre, metnin anlatıldığı ortam "context" olmaksızın metnin hiçbir anlamı yoktur. Dolayısıyla Fin Metodu ile Antropoloji görüşü arasındaki en önemli görüş ayrılığı birininin "urform"a ikincinin "context"e yönelmesiyle ortaya çıkar. Böylece, Karşılaştırmalı Teori coğrafi genişlikte ve tarihi derinlikte ilk metne ulaşmaya çalışırken, Antropolojik Teori, Dikkatini kültürü yaşatan kitleye yöneltmektedir. Bu görüşün ortaya çıkmasıyla folklor araştırmalarında muhteva tahlili, fonksiyon araştırması ve stil çalışmaları yoğunluk kazanmıştır.

Folklor çalışmalarında kullanılan bir diğer teori, Sigmund Freud'un ortaya attığı, daha sonra arkadaşları ve talebeleri tarafından geliştirilen "Psikoanalitik Teori"dir. Bu teoriye göre XIX. yüzyılda mitoloji okulunun "göksel simgecilik" yaklaşımı "cinsel simgecilik" şekline dönüştürülmüş ve folklor malzemelerinin yaratılmasında bilinçaltındaki cinsel duyguların etkili olduğu savunulmuştur.

Milman Parry ve Albert Lord tarafından geliştirilen Yapısalcı Teori, Karşılaştırmalı Teori gibi folklorun malzemesi söze dayanan ürünlerine dikkatini yoğunlaştırarak metinlerin yapısını kalıp ifadeler, irticali yaratmaların izahı ve Vladimir Propp'un geliştirdiği metoda göre değişmeyen yapıyı ortaya koymaya yönelik çalışmalara ağırlık verdi.

Dünya folklor çalışmalarında bir çok ülke ve bilim adamı tarafından uygulanan bu teorilerden sonra son yıllarda bütün bu birikimlerden yararlanarak ve özellikle Antropolojik Teori'nin etkisinde kalarak geliştirilen Performans Teori ise, folklor araştırmalarında ürünü değerlendirmek için ürünün yaratıldığı kültürü, ürünün yaratıldığı şartları ve zemini dikkate almak gerektiği fikrini ortaya koymuştur. Böylece, edebî türü belirlemeye yönelik araştırmalardan, bu ürünlerin "kollektif" suurun eseri oldu-

ğu tesbitinden, "motif"lerden yola çıkarak ürünün doğduğu ve yayıldığı coğrafi alanın ve "ur-formu"nun belirlenmesinden, "motifem" ve "fonksiyon"ların değişmezliği düşüncesinden sonra, metnin icra bağlamı, bu bağlamdaki şekillenışı, icra edilmişinde kazandığı anlamlar ve fonksiyonlar folklor araştırmacısının ilgi odağı haline gelmiştir.(1)

Bu genel teori ve yöntemlerin yanında folklor araştırmacıları, kendi mahallî ve millî şartlarına, ülkelerinin siyasi tercihlerine göre de teorik yaklaşımlar ortaya koymuşlardır. Buna göre, Afrika'da atropolojik görüş ile uyumlu "sözlü sanat" araştırmaları, İspanya'da dans ve müzik ağırlıklı folklor çalışmaları, İtalya'da "el sanatları", Japonya'da "törenler", Almanya'da "üstün ırk teorisini destekleyen metin çalışmaları", Sovyet Rusya'da "işçi ve köylülerin burjuva sınıfı karşısında devrimci başkaldırısı" folklor çalışmalarının odak noktasında yer almıştır.

Alman folklorcularından Hans Naumann'ın "folklor ürünlerinin seçkin sınıftan köylü sınıfına inen tortular" olduğunu savunduğu "Yıkık Kültür" teorisi, 1936 yılına kadar Karşılaştırmalı ve Yapısalcı teorilerin etkisinde kalan Sovyet folklorcuları tarafından tersine çevrilererek "folklor, işçi sınıfının yaratıcı gücü" olarak değerlendirilmiş ve bu tarihten sonra Sovyet folklor çalışmaları bu istikamette yürütülmüştür. Böylece dağıtık Sovyet halklarının dil, kültür ve gelenek ayrılıkları "işçi kültürü" kalıbı içinde birleştirilerek, "Sovyet Milleti" şuuru yerleştirilmeye çalışılmıştır.

Sovyetler Birliği'nde folklor çalışmaları bu istikamette yürütülürken Y.M. Sokolov, Russian Folklore adlı eserinde yeni dönem çalışmalarının teorik temelini ortaya koydu. Buna göre, Folklor geçmişin yankısıdır, ancak aynı zamanda şimdinin güçlü sesidir ve sınıf çatışmasının bir yansıması ve aynı zamanda silahı"dır. Bu teori temeline oturan çalışmalar, sonuçta folklorun işçi sınıfının

ideallerinin dizginlenmiş ürünleri olduğunu vurgulamıştır.(2) 1990'lı yılların başına kadar Sovyetler Birliğini oluşturan Türk Cumhuriyetleri'nde de çalışmaların aynı teori ve yöntemler dahilinde yürütüldüğünü, bu sahadan yapılan aktarmalarla elde ettiğimiz birikim sayesinde ifade etmek mümkün hâle gelmiştir.

Bu çerçeve dahilinde, Türkiye'deki folklor çalışmalarına bir göz atacak olursak, folklorun bir ilim olarak 1913 ve 1914 yıllarında Ziya Gökalp, Fuad Köprülü ve Rıza Tevfik tarafından kaleme alınan üç yazıda gündeme getirildiğini görürüz. Bu üç yazı "folklor"un Türkiye'de ilimleşmesinin öncüsü olmuştur. Folklorun Batı dünyasında ulaştığı teorik merhaleden haberdar olan bu araştırmacılar, ana fikir olarak yazılarında milli kimliğin yaratılmasında, geliştirilmesinde ve benimsenmesinde folklorun önemine işaret etmişler, Türk devletinin halk arasında yaşayan kültür ürünlerinin ilim adamı ve sanatkârlarca işlenmesiyle yaratılan değerler üzerinde yeniden şekillenmesini savunmuşlardır. Bu temel görüş, daha sonra gelen bir çok araştırmacı tarafından da benimsenmiştir. 1966 yılında kurulan Milli Folklor Enstitüsü de çalışmalarını "kaybolmakta olan kültür değerlerinin derlenmesi ve arşivlenmesi" temeli üzerine kurmuştur. Bu çalışmalarda genel olarak Karşılaştırmalı Teori'nin Tarihi-Coğrafi Fin Metodu, Türkiye'nin şartlarına ve bilgi birikimine göre revize edilerek kullanılmıştır. Metin, motif ve tür ağırlıklı olarak yazmalara ve "folkloru yaşatan kitle olarak görülen köylülerin" sözlü nakillerine dayanan bu çalışmalarda "varyant araştırması", aşık ve teke şairlerinin "biyografilerinin ortaya konulması", "metin kurma", "motif mukayesesi" gibi yaklaşımlar öne çıkmıştır. Fin Metodu'nun "ur-form" anlayışına bağlı kalınarak bu çalışmalarda en eski metin en önemli ve güvenilir metin olarak kabul edilmiş ve bu anlayışa uygun

"edison-kritik" çalışmaları yapılmıştır.

Bu bölümde Sovyet folklor çalışmalarının etkisinde kalan bazı araştırmacıların "işçi ve köylü sınıfı folkloru" arayışları devam etmiştir.

Türkiye'den derlenen folklor ürünlerine Psikoanalitik Folklor Teorisi'ne uygun yorumlarla katılan araştırmacılar da ortaya çıkmıştır. 1966 yılında Milli Folklor Enstitüsü'nün kurulması ve Üniversitelerde halkbilimi alanında akademisyenlerin yetişmesiyle Türkiye'de folklor çalışmaları 1970'li yıllardan itibaren yeni bir döneme girmiştir. Dünya folklor çalışmalarına ve teorik arayışlarına dikkatlerini yönelten bu dönem araştırmacıları folkloru "akademik"leştirmenin yanında bir bölümü Sovyetler Birliği'nin dağılmasından önce dikkatlerini Türk Dünyasına yöneltmişler ve 1990'lı yıllardaki çalışmalara bir temel oluşturmuşlardır. 1990'lı yıllarda ise Türk dünyasının folkloru üzerine mukayeseli çalışmalar yapmak, yeni kuşaklar tarafından yaygın olarak benimsenen bir yöntem olarak ilk ürünlerini vermiştir.

Bugün gelinen noktada gerek Türkiye'de gerekse diğer Türk devlet ve topluluklarında, bugüne kadar kullanılan yöntemlerin yeniden gözden geçirilmesi ve yeni yöntemlerin ortaya konulması bir zaruret haline gelmiştir. Bugüne kadar çeşitli siyasi, ekonomik veya kültürel sebeplerle birbirleriyle yeteri kadar iletişim kuramayan Türk dünyasının ötüdeki engeller büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. İlim adamlarınca yeniden keşfedilmeyi bekleyen bu büyük dünyada yaratılan, yaşatılan ve çiçeklenen ürünlerin hem çağdaş hem de milli ihtiyaçları dikkate alan yöntemlerle incelenmesi gerekmektedir.

Bugün gelinen noktada mahalli kimlikleri öne çıkaran veya sınıf telakkilerine dayanan romantik çalışmaların Türk dünyasının folklorunu kavramaya ve izah etmeye yeterli olmadığı görülmektedir. Türk dünyasının folklor ürünleri

son dönem çalışmalarıyla da açıkça görülmüştür ki, mahalli sınırları ve lehçe duvarlarını aşmaktadır. Şu durumda Türk Dünyasının folklorunu araştırmak için, hem ilmi bir temele dayanan hem de pratik olarak ihtiyaçlara cevap veren yeni yöntemler bulmak gerektiğini kabul etmeliyiz.

Türk dünyasının folklorunu araştıranların kabul etmesi gereken temel prensip, ele alınan meselenin bütün Türk coğrafyasında izlenmesi olmalıdır. Türk dünyası folklorcusu hangi devletin vatandaşı olursa olsun, hangi dar alandaki bir konuyu incelerse incelesin, öteki Türk gruplarında incelediği konunun ne şekilde geliştiğini veya neden gelişmediğini aramak ve izah etmek zorunda olduğunu kabul etmelidir. Türk dünyasında binlerce yılda meydana gelen coğrafyaya, kültürel tercihlere, dini kabulere, siyasi şartlara bağlı çiçeklenmeler, dikkate alınmaksızın dar bölgele konu çalışmalarının da sağlıklı yürütülmesi ve güvenilir sonuçlara ulaşılması imkansızdır. Mesela, İstanbul'da XIX. yüzyılda önemli bir müessese olarak ortaya çıkan Tavukpazarı Âşıklar Cemiyeti'nin yüklendiği misyonu, rol ve ehemmiyetini kavrayabilmek için, Kamlar'ın eski Türk dini hayatındaki rolünü, buradan meydana gelen çiçeklenmeleri izah etmek gerekir. İstanbul'daki bu geleneği tarihi derinlikte ve coğrafi genişlikte, Türk dilinin konuşulduğu alanda yapacağımız tahlil ile bir büyük bütünün bir dar bölgedeki çiçeklenmesi olarak görebilmeliyiz.

Türk dünyası folklorcusunun benimsemesi gereken ikinci önemli prensip, farklı Türk gruplarından topladığı materyali, bir aslı metnin değişmiş şekli anlamında kullanılan "varyant" terimine bağlamamak olmalıdır. Çünkü, "varyant" terimi kullanıldığı zaman, "asıl metin" hangisi olmalıdır sorusu da beraberinde gelecektir. Biz kabul etsek de etmesek de Türk dünyasında yüzlerce yılda meydana gelen siyasi ve kültürel

oluşumlar ve bunlara bağlı olarak geliştirilen kimlikler, bazı çatışma noktaları ortaya çıkarmıştır. Tek kaynaktan gelen ve müşterek değerler olarak görülmesi gereken folklor ürünlerindeki çiçeklenmeler, çiçeklenmenin olduğu dar bölgede "milli kimlik"i oluşturan temel unsur olarak kabul edilmektedir. Bu ürünlere verilen değer "yeni bir ulusçuluk" olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk dünyası folklorcusu, öncelikle bu kabule saygı duymak zorundadır. Saygı duymanın da ötesinde her metnin, yaratıldığı ortamın izah edilmesinde vazgeçilmez ilmi bir veri olduğu kabul edilmelidir. Nitekim, Türk dünyasında çeşitli Türk topluluklarında farklı şekillerde yaşatılan ürünlere bakıldığı zaman bu nokta daha iyi aydınlığa kavuşacaktır. XV. yüzyılda Doğu Anadolu ve Azerbaycan sahasında yazıya geçirilen Dede Korkut Kitabı'nda yer alan "Kam Püre Oğlu Bamsı Beyrek Boyu", bugün Türk dünyasında Alpa-mış, Alıp Manaş, Bozoğlan veya Bey Böyrek ile Akkavak Kızı şeklinde yaşamaktadır. Bunlardan hangisi aslı metindir, hangisi varyanttır. En erken tespit edilene ilk ve aslı metin olarak gören yöntemle, Türk dünyası folklorunu izah etmek ve kültürel müşterekliği perçinlemek mümkün olmadığı gibi, bu tutum çağdaş folklor yaklaşımlarına da uygun düşmez. Altay Türkleri arasında yaşayan Alıp Manaş'a Dede Korkut Kitabı'nın bozulmuş bir varyantı demek asla meseleyi izaha yetmez. Hakeza, Türk dünyasının müşterek bir siması olan Nasreddin Hoca'yı aynı yaklaşımla ele aldığımızda onu hangi coğrafyaya yerleştirmeliyiz? Doğu Türkistan mı, Özbekistan mı, Azerbaycan mı, Anadolu mu onun doğduğu, yaşadığı ve fıkralarını ürettiği yer olacaktır? Aynı şekilde Köroğlu'nun vatani Kazakistan mı, Türkmenistan mı, Azerbaycan mı yoksa Anadolu mu olacaktır? Anadolu'da Erciqli Emrah olarak tanıdığımız aşığın Azerbaycan'da Ezetinli Emrah", Türkmenistan'da Hüyrlükğa Hemra" ve geniş

Türkistan coğrafyasında daha başka bir adla karşımıza çıkması bizi nasıl bir sonuca götürecektir? Bütün Türk dünyasında çiçeklenmesini takip ettiğimiz Aşık Garip'in Sibiry'a'da "Maaday-Kara" adıyla yaşamasını nasıl izah edeceğimizi, hem ilmi hem de kullanılabilir bir metoda bağlamamız gerekmektedir. Nasreddin Hoca Anadolu'nun malıdır, Emrah, Azerbaycan'ın şairidir, Köroğlu Türkmenistan'ın destan kahramanıdır şeklindeki bir yaklaşımın ilmi olamayacağını, esasen derlenen malzeme ortaya koymaktadır. Şu halde Türk dünyasında "sizin malınız"- "bizim şairimiz" tarzında anlamsız tartışmalara yol açacak "kaynak araştırması" ve "aslı metin" arayışı tercih edilmemelidir. Türk dünyasının çeşitli coğrafi alanlarında çeşitli boyları arasında yaşatılan her türünü, müstakil olarak ele almakta işe başlanmalıdır. Bu müstakil metinler, içine doğdukları alanın doğru, güvenilir ve gerekli metinleridir. Her bir müstakil metin yanyana getirilip, karşılaştırılmalı olarak değerlendirilirken "varyant" terimi yerine "eş-metin" terimi özellikle kullanılmalıdır. Varyant ise, daha dar bölgede bir "eş-metin" in farklı kişilerce ortaya konulan nüanslı anlatımında tercih edilmelidir.

Kısaca adına "Millî Mukayese Yöntemi" diyebileceğimiz bu yaklaşımın uygulanmasında dikkat edilecek üçüncü prensip, daha önce kullanılan folklor yöntemlerine göre tesbit edilmiş, "kurulmuş", siyasi sebeplerle "müdahale edilmiş" metinlerden yararlanırken, karşılaştırma yaparken ihtiyatlı davranmak olmalıdır. Özellikle Sovyetler Birliği dönemindeki ideolojik müdahalelerle ortaya çıkan metinler yerine yazmalara, arşiv belgelerine ve sözlü kaynaklara öncelik verilmelidir.

Türk dünyası folklor araştırmalarında "tarihi metotlar"ın ve edebiyat tarihçisi eğilimlerinin ağır bastığı görülmektedir. Türk dünyası folklor araştırmacısının benimseyeceği döndüncü prensip, bu

eğilimlerden vazgeçmek olmalıdır. Özellikle, destan, hikaye, halk şiiri ve fıkra kahramanlarının mahallî anlatımlara dayalı biyografileri, Türk dünyasındaki müşterekliği gölgeler şeklinde gerçek hayat hikayeleri olarak sunulmaktadır. Bu yaklaşım, bir bölgede anlatılan metni, "asıl metin" kabul etme ve kahramanın da o coğrafyada yaşadığını isbat etme zarureti beraberinde getirmektedir. Türk folklorundaki çiçeklenmeden başka türlü izahı olmaması gereken bir özellik, müşterekliği değil de ayrışmayı belirginleştirici tarzda ele alınmalıdır. Bu cümleden olarak folklor metinlerinde "edisyon-kritik", "metin kurma" ve "metin tamiri" gibi yeni varyantlar yaratıcı tarzda çalışılmamalıdır. Bu tarz çalışma esasen folklorun tabiatına uygun değildir. Bir sahada daha önce tesbit edilmiş bir metni delil göstererek bir başka sahada daha sonra yazıya geçirilmiş metni "bozulmuş metin" olarak izah etmek, folklorcu yaklaşımı olamaz. Karacaoğlan'ın Anadolu'daki şiirleri de, Azerbaycan'daki şiirleri de, Türkmenistan'daki şiirleri de "tam ve doğru metin"dir, biri diğerinin tashihe muhtaç varyantı değildir. Her şivenin ve coğrafyanın özelliklerini, yaratıldıkları ortamı bize anlatan bu metinler, ancak birbirlerinin "eş-metin"leri olabilirler.

Kültürel bir topluluk tarafından yaratılan, yaşatılan, benimsenen ve gelenek oluşturan her türlü söz, hareket, eşya ve bunlara ait kurumlaşmaları geliştirdiği teori ve yöntemlere göre incelenen sosyal bir bilim olan folklor, Türk dünyasında müşterekleri öne çıkaran, farklılıkları tahlil eden bir yöntem kullanılabilirse bizi daha verimli sonuçlara ulaştıracaktır düşüncesindeyim. Bu yöntem, ana prensiplerine yukarıda temas ettiğimiz "Millî Mukayese Yöntemi"dir. Bu yöntem dahilinde ortaya konulan "eş-türün"ler, meydana geldiği coğrafya, icra ortamı, kültürel fonksiyonu gibi dikkat noktalarına göre ayrı ayrı tahlil edilmeli, ardından müşterek unsurlar ve fark-

lıklar, sebep ve sonuçlarıyla tahlil edilerek sonuca gidilmelidir. Lehçeleriyle, devletleriyle, muhtar bölgeleriyle, yazı dilleriyle birer kültürel topluluk olan Türk boylarının yüzlerce yıldan beri yaratıp şekillendirdikleri folklor ürünlerinin öteki boylarda da benzerlerinin, "eş-metin"lerinin olması, Türk kültürünün müşterekliğinin göstergesidir. Sovyet döneminde yapılan folklor çalışmalarındaki "paylaşıcı yöntem" dikkatle incelenerek Millî Mukayese Yöntemi'nin önündeki engeller aşılmalıdır. Bugüne kadar kendi boyunun yarattığı metin olarak gördüğü bir ürünün, bu çalışmaların etkisiyle öteki boylarda da yaşadığını kabul etmek, başlangıçta dar bölgeci ve "ulusçu" düşüncelere sahip olanlara zor gelebilir. Durum böyle iken, bir de "asıl metin" ve "varyant" tartışması, mukayeseli çalışmaların önünü tıkayabilir. "Eş-metin" fikrini benimseyen, mukayeseli yöntemi kullanan folklor araştırmacıları, hem Türk boylarının eşitliği, hem de yarattıkları ve yaşattıkları ürünlerin değerliliği bakımından vereceği anlamlı mesajlarla, olumlu bir çalışma ortamı sağlayacaktır.

Türk dünyasında her ürün, yedi veren bir gültün çiçekleri gibi ele alınmalıdır. Bu çiçeklerin bazıları baharda, bazıları yazda, bazıları güzde açabilir. Bazıları tomurcuktur, bazıları goncadır. Bazıları dün açmıştır, bazıları bugün açmaktadır, bazıları gelecekte açacaktır. Ama hepsi aynı gültün çiçekleridir, hepsi aynı köke bağlıdır.

Bu anlayış içinde Türk dünyasının herhangi bir köşesinde ele alınan bir mesele, bütün Türk dünyasındaki çiçeklenmesi ile takip edilmeli ve benimsenen teorilere göre mukayeseli olarak incelenmelidir.

NOTLAR:

- * 6-7 Kasım 1996 tarihinde Azerbaycan'ın başşehri Bakü'de yapılan "3. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı"nda tebliğ edilmiştir.
1. ÖzkulÇOBANOĞLU, "Aşık Tarzı Şiir Geleneği İçinde Destan Türü Monografisi", Ankara 1996, s. 226-228. (H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi).
2. R.M.DORSON, (Çeviren: Nermin ULUTAŞ), "Günümüz Folklor Kuramları", İzmir 1984. (Yazımızın baş kısmındaki teorilerle ilgili özetlemede bu eserden geniş ölçüde yararlanılmıştır. Ayrıca, Julius KROHN-Kaarle KROHN, (Çeviren: Günsel İçöz, Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. Fikret Türkmen) "Halk Bilimi Yöntemi", Ankara 1996 B. Malinowski, "Büyük, Bilim ve Din" İstanbul 1990 (Çeviren: Saadet Özkal) ve V. Ja. Propp (Çeviren: Doç. Dr. Hüseyin Gümüş), "Masalların Yapısı ve İncelenmesi", Ankara 1987'den yazıda adları çekilen yazar ve mevzuların dışında öncelikli olarak yararlandığımızı ifade etmeliyiz. Prof. Dr. Umay Günay ve öğrencileri tarafından yapılan ve Millî Folklor Dergisi'nin çeşitli sayılarında yayınlanan tercümelere de buraya kaydetmeliyiz.